Мифтахетдин Акмулла

Мифтахетдин Аҡмулла

Бөйөк шиғыр оҫтаһы

Әхнәф Харисов

Арбауыл-2008.

М.Аҡмулла – (дөрөҫ исеме Камалетди́нов Мифтахетди́н Камалетди́н улы) (1831М.Аҡмулла – (дөрөҫ исеме Камалетди́нов Мифтахетди́н Камалетди́н улы) (1831—1895) Аҡмулла 1831 йылдың 26 (иҫке стиль менән 14) декабрендә Өфө губернаһының Бәләбәй өйәҙе Елдәр олоҫоноң хәҙерге Башҡортостандың Миәкә районы Туҡһанбай ауылында мулла ғаиләһендә тыуған .

М.Аҡмулланың шәжәрәһе

Ишҡужа Ишбулдин

Хәсибә –1се ҡатыны *Шәһәрбаныу-2се ҡатыны*

Ҡамалетдин

(ҡатыны Биби-Өммөгөл)

Мифтахетдин

Шәрәфетдин Ғилман

ҡыҙы Бикә Һәбирова

Хөснөтдин

(ҡатыны Гөлбинә)

ҡыҙы Мөҡфинә

Шамсутдин

(ҡатыны Фәтҡыя)

Ғиматетдин

Ғалин С.А. Акмулланың кустыһы менән Миәкә районында экспедиция вакытында

1964й

Аҡмулла исеменең мәғәнәhе:

«Аҡмулла» башҡорттар hәм ҡаҙаҡтар араhында йәшәп, уларға үҙенең шиғырҙарын hөйләп, билдәле сәсәндәр менән шиғырҙар бәйгеләрендә ҡатнашып, халыҡ араhында тура hүҙле, үткер телле, саф күңелле шағир hәм уҡытыусы буларак танылa. Халыҡҡа тоғро күңелле булғаны өсөн уны «Аҡ мулла» тип атайҙар hәм был исем ул ижад иткән әҫәрҙәр, шиғриәт кәҙерен белеүселәр хәтерендә оҙаҡ-оҙаҡ йылдар буйы hаҡлана.

«Мифтахетдин» ғәрәп теленән тәржемәhе «асҡыс hаҡлаусы», тип аңлатыла.

БДПУ-ның проректоры Р,Х Хәйруллина шағирҙың тыуған яғын барып күрҙе, ҡәберенә сәскәләр һалды.

Ғәрәп телендә язылған шиғырза

АКМУЛЛА

шиғырҙар

Аҡмулла китабының титул бите.

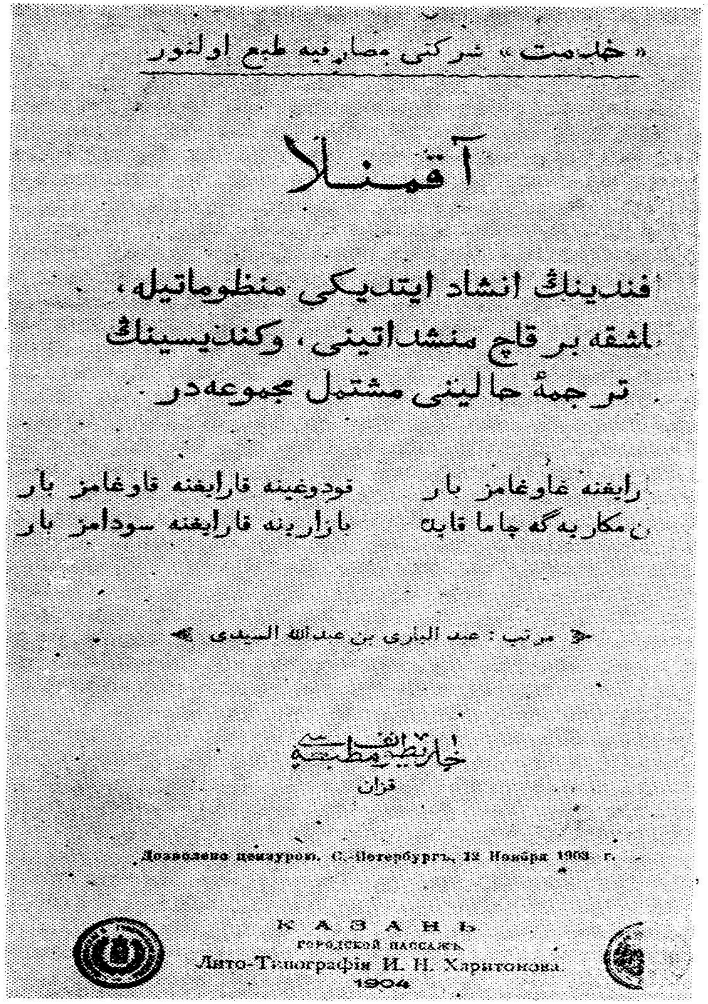
«خدمت» شركتی مصارفیه طبع اولنور

آقمللا

فندينك انشاد ايتديكى منظوماتيله،
اشقه بر قاچ منشداتينى، وكنديسينك
ترجمهٔ حالينى مشتمل مجموعه‌در

رابغنه غاوغامز بار   تودوغينه قارابغنه قاوغامز بار
مكاربه گه چاما قاينه   بازاربنه قارابغنه سودامز بار

مرتب : عبد البارى بن عبد الله السيدى

خاريتونوف مطبعه‌سى
قزان

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 18 Ноября 1903 г.

КАЗАНЬ
Городской пассажъ
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1904

(1904 йыл)

Аҡмулла автографтары

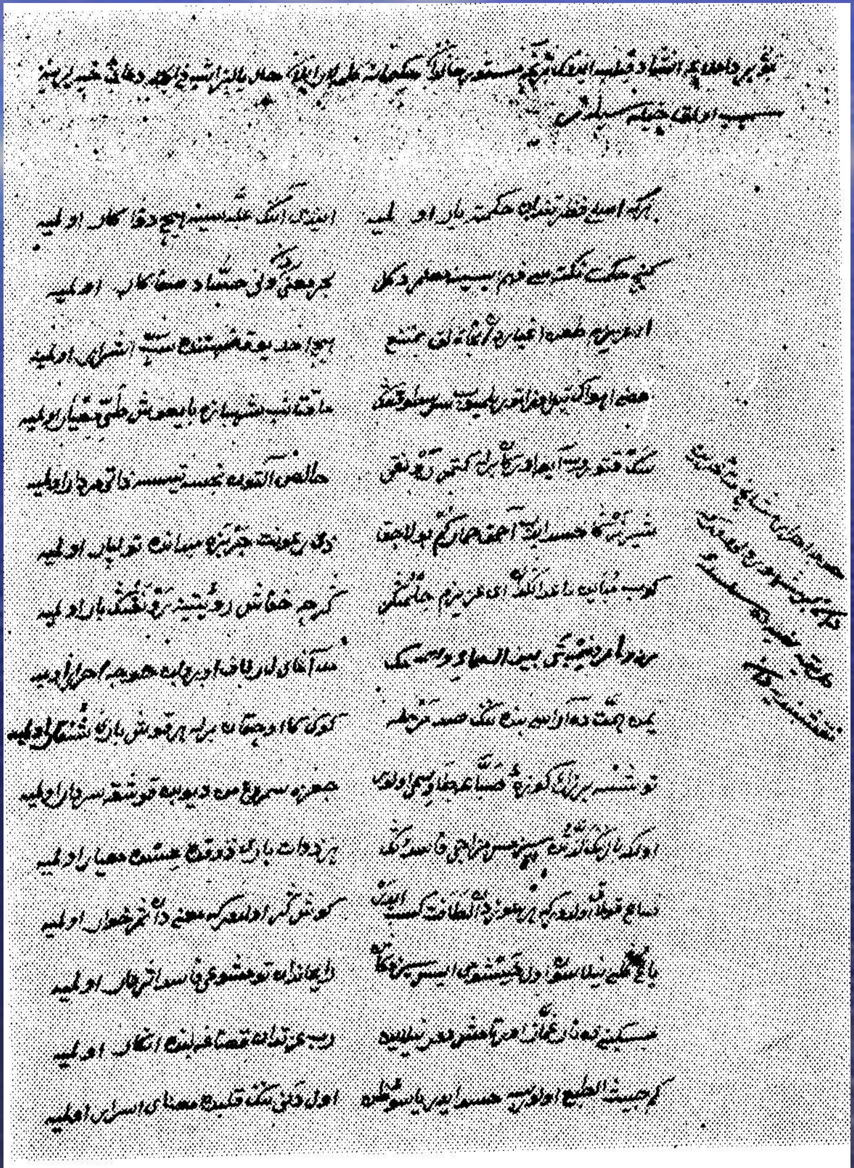

Башҡорттарым, уҡыу кәрәк,
уҡыу кәрәк,
Арабыҙҙа наҙандар күп,
уҡыу һирәк.
Аңғыра айыуҙан Уралдағы
ҡурҡҡандай,
Эй туғандар, наҙанлыҡтан
ҡурҡыу кәрәк.

М.Аҡмулла

Шиғырҙы анализлау тәртибе

- Тема.
- Проблема.
- Төп образ.
- Композиция.

- рифма
- ритм – ижектәр һанының тигеҙ килеүе.

- Жанр.

М.Аҡмулланың поэзияһында тематик һәм жанр төрлөлөгө

Философик лирика

- нәсихәт
- әйтеш
- хитап
- мәктүб

Мөхәббәт Лирикаһы

- мәрҫиә
- ҡисса
- шиҡиәт
- мәктүб

Халыҡсанлыҡ Лирикаһы

- мәҙхиә
- ҡобайыр
- хитап
- мәктүб

- ***Сәсән*** - шағир-импровизатор;
- ***әйтеш*** – шиғыр бәйгеһе;
- ***мәрҫиә*** – элегия;
- ***йырау*** – йырсы;
- ***мәктүб*** – шиғри хат;
- ***ҡобайыр*** – маҡтау йыры, дан йыры;
- ***иртәк*** – эпик әйтеш;
- ***ҡисса*** – хикәйә, тарихи эпизод;
- ***шиҡәйәт*** – маҡтау шиғырҙары;
- ***хитап*** – халыҡҡа шиғри юлдар менән өндәшеү.

Шағирҙар М.Аҡмулла тураһында:

- «М. Аҡмулла башҡорт халҡының быуаттағы бөйөк фекер эйәһе, кешеләр күңелендә гуманистик идеялар сәсеп ҡалдырған классик шағиры».

  Рәшит Шәкүр.

- «Бөйөк шағир мәғрифәткә өндәүсе тынғыһыҙ сәсән булып йәшәне, үҙенең шәхсиәте менән халыҡҡа хеҙмәт итеүҙең гүзәл өлгөләрен күрһәтте».

  Риф Мифтахов.

- «Халыҡсанлыҡ, поэтик үткерлек, шиғри камиллыҡ – Аҡмулла поэзияһы көсөнөң төп хикмәттәренән ғибәрәт».

  Ғайса Хөсәйенов.

М. Аҡмулла исемендәге премия лауреаттары

- Шәкүр Рәшит -шағир, профессор;
- Вилданов Әхәт Х. –филология фәндәре кандидаты;
- Солтангәрәева Р. А. -филология фәндәре кандидаты;
- Сахаутдинова Р. Х. –композитор;
- Басиров Зөлфәт Р. -скульптор, рәссам;
- Исмәғилов Заһир ?. - композитор;
- Мағазов Азат Ш. –яҙыусы;
- Ирсаева Нурия И. –халыҡ артисткаһы;
- Зарипов Хәкимьян С. –яҙыусы – драматург ;
- Хамматов Яныбай Х. – яҙыусы.

8.10.2008 й. БДПУ алдында скверҙа Аҡмулла һәйкәле асылды.
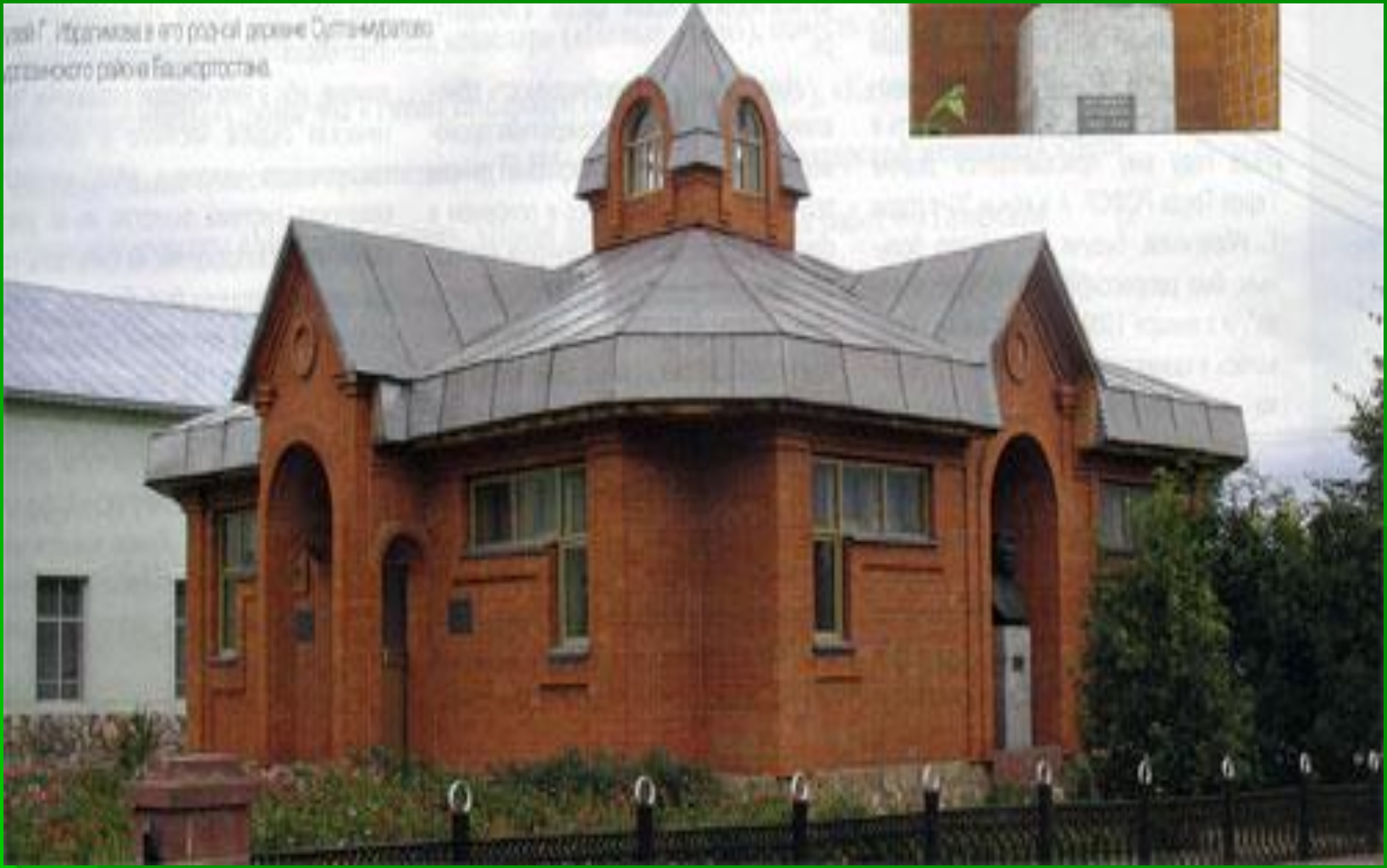
Аҡмулла музейы